

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Sambet'a, F6ica una data pe septemana, — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. v. a. Pentru tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu s6u 40 doideceri, or 3 galbini mon. sanat6ria. Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorbe mari s6u mici inserate se ceru 8 cr. Tac6a timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu ee voru mai primi publicari.

Nr. 77-8.

Brasiovu, 30. Augustu 1863.

Anulu XXVI.

MONARCHIA AUSTRIACA.

Diet'a Transilvaniei.

*Siedinti'a a XXI. din 1. Septembrie 1863.

(Urmare.)

Schmidt C. e multumitu cu proieptulu regimulu si e aplecatu a primi orice pentru odichnirea nat. romane, incat ad. nu trebue se'si sacrifice si principiale, care le profit6za. Elu intra c6a mediulocitoriu, de care rola se tiene camu pe totu loculu, dupa cumu observaiu din cuventarile lui de pana acumu. Vr6, c6a romanii inca se aiba totu ce are nat. sasa; sasiloru le remase din v6curi municipale, aibale si romanii, sasii pretindu dreptulu limbei, c6a limba patria, vrea c6a si romanii se o aiba totu intr'ac6sta estensiune. In privinti'a religiunei ei place poterea legiloru const. vechi, si se inv6tesce cu dechiararea Esc. Sale D. v.-pres. Poppu, in punctulu restituirei const. vechi, ad. incatu se potu uni legile vechi cu determinatiunile dipl. din 20. Oct. si ale patentei din Febr. Ce privesce la natiuni, ei nu se potu pune neconditionatu pe terenulu dreptulu de statu transilvanu de mai nainte, ear' in reportulu constitutionalu da, si de acea sustiene prop. lui Rannicher, care mai are: „in intielesulu restitutei const. a Transilvaniei, su rezervarea determinatiuniloru diplomei si a patentei din Febr.“

Balomiri dice, ca const. vechia nu e in form'a s'a intr6ga restituita, neci o doresce, ca atunci diet'a ac6sta ar fi nelegala; ci dupa cumu o intielege dipl. din 20. Oct., Herberth se dechiaru c6a transilvanianu de cetatianu austriacu, „si eu 'su cet. aust., dar' pe lunga ac6sta si cet. ardeleanu (Bravo!) si in insusirea ac6sta de cet. ardeleanu me osebescu de alti cetatiani din alte prov. austriace.“ Pomenirea legiloru tieriei o socotesce de lipsa pentru sustinerea autonomiei legislative. In principiu e pe lenga Alduleanu, inse afla o contradicere in stilisare si face amendamentulu seu asia; „Natiunea romana c6a natiune politica indreptatita, rel. gr.-cat. c6a atare si rel. gr.-or. se recunoscute tocmu c6a si celelalte 3 nat. si 4 relig., cari in intielesulu const. veche au fostu recunoscute.“ Observandu, ca c6a genetica er6 natiunea romana recunoscute si in Aprob., nu inse c6a politica, apoi in locu de recunoscute, dice numai se recunoscute. In fine partinesce prop. D. can. Cipariu, (care o vomu reproduce t6ta de alta data pentru insemnatarea ei) c6a „ebenfalls“ se remana afara (Bravo! si bucuria!)

Budacker cu proiept. r., ca tiermurirea egalitatii intre paretii natiuniloru si rel. recepte eschide mii de 6meni atara dela folosirea drepturiloru const. (Stanga Nu eschide!) Si pomenesce de opiniunea publica, ad. c6a ce va dice lumea.

Gaetanu N.: Inaltu presidiu! Inalta dieta! Eu inca sum de parerea Dlui dep. Alduleanu, si nu afiu neci o deosebire intre spiritulu proiectulu de lege alu regimulu si intre alu comitetulu dietalu, pentruca in proiectele aceste se chiama poporulu romanu transilvanianu, natiunea romana — si pentruca se dechiaru prin proiectulu regimulu de asemenea recunoscute, -- eara

in proiectulu comitetulu dietalu espresiunea „intocm'a „ebenfalls“ numai se esplica, punenduse inaintea cuventulu „ebenfalls“ incisa natiuniloru si a confesiuniloru pana acumu recepte.

Este inse vorba, cumuca ce drepturi au mai ramas rezervate, dupa restituirea constitutiunei transilvane prin diplom'a din 20. Oct. 1860, celoralalte natiuni? si care drepturi castiga natiunea romana prin inarticularea ei?

Aceasta intrebare Dloru! este f6rte grea, si la inoeputu dupa parerea mea neci nu se p6te resolv6, si credu, ca si regimulu din acestu motivu a formulatu acestu § f6rte superficialu, si a amanatu resolvarea drepturiloru nationali, pe candu se voru fi resolutu celelalte propusetiuni regesci. Din parte'mi asiu fi doritu, c6a regimulu se fi primitu celu pu6inu principiu, dupa care er6 se se stator6sca drepturile natiunei romane fa6ia cu celelalte natiuni in contestulu acestui proiectu de lege, si fiinduca regimulu n'a facutu ac6st'a, 'mi retienu dreptulu de a face in privinti'a ac6sta la loculu cuvenitu unu adausu.

In §. antaiu din proiectulu comitetulu dietalu se afla cuvintele „im Sinne der sieb. Verfassung.“ Eu inca tienu, ca prin diplom'a din 20. Oct. 1860 s'a restituitu constitutiunea transilvanna, incatu privesce la dreptulu publicu alu Transilvaniei, asia dicundu la dreptulu materialu, cu aceea restringere, ca unele obiecte s'au relegatu la consiliulu imperialu, ba ce este mai multu sciutu, ca in diplom'a din 20. Oct. s'au primitu si unele principii, pentru esemplu, — principiu egalei indreptatiri -- a liberului exercitiu religionariu etc., care au prinsu si la noi in ti6ra radacini afunde, si care nu se mai potu delatur6; nu s'a restituitu inse constitutiunea Transilvaniei si in forma, pentruca chiaru diet'a presenta e conchiamata dupa unu ordinu provisoriu.

Din aceasta cauza si afiu dara espresiunea „im Sinne der sieb. Verfassung“ de dubia, si socotescu, ca d6ca am substitui aci cuvintele „im Sinne der siebenb6rgischen innerhalb des Diploms vom 20. Oct. 1860 wiederhergestellten Verfassung“ am delatur6 ori-ce dubietate, me dechiaru dara pentru ac6st'a schimbare; nu me invoiescu inse, ca aci se se cit6dia si patent'a din 26. Febr. 1861.

Schmidt C.: das Patent nicht? Gaetanu: Patent'a nu!

Noi amu primitu cu adevratu diplom'a din 20. Oct. 1860 si patent'a din 26. Febr. 1861, inse eu nu afiu cu cale, c6a patent'a din 26. Febr. 1861 se se cit6die aci, pentruca cu aceasta patenta s'a publicatu in celelalte provincii si principiu de clase; pentru Transilvani'a inse n'a introdusu acestu principu, ci s'a statoritu numai numerulu deputatiloru, cari au se se tramita la consiliulu imperialu.

Modulu, dupa care se se tramita se va desbate si decide prin dieta; la propusetiunea reg6sca un'a provocare la citat'a patenta n'ar fi la loculu seu, pentruca ar pot6 d6a intielesu, ca prin aceea s'a primitu si principiu claseloru de interese in Transilvani'a.

Din parte'mi marturisescu inse, ca nu primescu acestu principiu, cu inlaturarea principiu nationalu, din cuventu, ca intre aceste clase nu s'a statoritu chiaea dupa care se se decida proportiunea intre clase, in care

se fia reprezentate, si pentruca interesulu nationalu e mai inaltu peste tóte interesele de clase. Lesne dice comitele C. Schmidt, ca desvoltarea si securanti'a nationale 'si va aflagaranti'a sa in municipii si in folosirea limbei, — pe mine inse nu me multumesce aceasta, pentruca constituindu municipiulu pe bas'a de clase dupa una chiaia arbitraria si facundu dependente usuarea limbei in afacerile publice dela decisiunea comitetului municipalu nu aflu pentru natiunea romana nece un'a garantia (!!); ba din contra aflu, ca intr'unu comitat cat de romanetiu, neci desvoltarea nationale, neci folosirea limbei in afaceri publice n'are locu, si asia ne vomu pomeni Dloru! cumu suntemu si cu instructiunea provisoria astadi in comitate. Asia dara eu sum de parere, ca deocamdata se se primésca numai provocarea la diplom'a din 20. Oct. 1860, in contestulu §. 1 din proiectulu preluat prin comitetulu dietale.

Schuller M. e multumitu cu propusetiunea regimului si dice in privinti'a opiniunei publice, ca ori-ce pasu se face in contr'a ei, e numai stricatosu, ar' vré egalitatea generala, garantata prin dipl. si patenta. —

Puscariu Joane: Inaltu presidiu! Pré-onorata casa!

D. dep. Herberth a disu, cumuca se alatura la stilisarea §-lui 1. din proiectulu de lege alu regimului, si crede, cumuca cuventulu „ebenfalls“ este indestulatoriu, pentruca prin acésta nu se intielege altuceva, decatu „ebenfalls mit den übrigen recipirten Nationen und Religionen Siebenbürgens“, si cumuca cuventulu „ebenfalls“ ar fi mai potrivit si pentru alta cauza, adeca, ca se nu damu oresi-care prepusu, ca voimu se eschidemu pe celelalte nationalitati.

Dloru! si eu me alaturu lenga proiectulu regimului, si candu eu séu altulu propune o modificare in intielesulu principului, pe care e basatu proiectulu regimului, neci decatu nu se póte dice, ca amu fi in contra regimului. Deci déca Dlu Herberth dice, ca prin cuventulu acel'a „ebenfalls“ se intielege, egalu indreptatita cu celelalte trei natiuni si patru religii recepte, apoi nu vedu pentru ce amendamentulu Dlui Alduleanu se nu ae primésca.

Acestu amendamentu nu are altu scopu, decatu o mai chiara esplicare, tocmai cumu dice Dlu Herberth, si nu este in contradicere cu proiectulu de lege alu regimului, ci elu numai ne odichnesce mai bine, si aceasta cu atatu mai vertosu, cu catu ca cuventulu „ebenfalls“ mi se pare prea elasticu si prea relativu; cuventulu „ebenfalls“ póte se estinda egal'a indreptatire a natiunei romane numai intr'o natura generala cu celelalte natiuni, care sunt in patria, si cu acelea, care voru mai veni; nu inse si in cerculu celoru trei natiuni si 4 religii recepte, ce inca nu s'au stersu prin nece o lege.

Dloru! Déca este de lip'a se mergemu numai in rondulu cu celelalte, atunci ce intielesu are I. propusetiune regia? Nu credu aceea, ca romanii nu sunt vrednici, nece a veni in rondulu egalei indreptatiri generale, in rendulu cu çigani si strainii, ci loru cá se ajunga aceasta trépta le mai trebue unu Extra-Wurst.

Asta ne dóre Dloru! ne dóre amaru, — ne dóre, ca in momentulu, candu dupa atati amaru de ani, ajungundu la usi'a egalei indreptatiri, a dreptei nóstre dorintie, trebue se audimu ast'a satira.

Ne dóre, ca caus'a romana in siedinti'a din urma devenise obiectulu satirei si alu sarcasmului (Asia! Bravo!) Nu e de lip'a inarticularea natiunei romane? nu e de lip'a pentruca e garantata egal'a indreptatire generale, apoi me rogu se pasimu la ecsarticularea celorlalte! (Bravo! Asia e!)

Si déca din constitutiunea ardeléna, dupa cumu a disu unu deputatu din centru, numai sta neci o structura constitutionala, ci numai materiala, din care se edificamu cas'a cea noua comuna toturoru, apoi pentruce mai stau acele trei castele (3 natiuni) din evulu mediu, de care a memoratu comitele sasiloru dep. C. Schmidt? Pentru ce nu le derima diosu! Poftimu! noi suntemu cei d'antai gat'a a ne sui pe coperisiele loru si se aruncamu çiglele si caramidele pana in fundamentu, cá se numai remana pétra pe pétra si cá pe urmele loru se edificamu noulu edificiu constitutionale.

Dara Dloru! comitele Schmidt va dice eara, ca acele castele voru mai remané numai pana atuncea, pana vomu fi gat'a cu noulu edificiu? Dar' apoi noi pana atuncea se stamu sub ceriulu liberu? se ne bata plói'a si ventulu? zepad'a si viforulu? e ast'a egalitate fratiésca? Dara va dice D. regal. Zimmermann, ca prin castelulu alu patrúlea vatamamu pe celelalte natiuni ce mai esista nearticulate, si ne aratamu mai neliberali decatu montenegrii! Dara Dloru! óre aceste inviniri cadu mai greu pe noi, carii vremu se ne edificamu o casa provisoria, care se ne fia de acoperementu, pana la finirea comunului edificiu, decatu pe Dvóstra, — care si de aci

inainte vreti se mai stati in castelele cele cu siantiuri tari si punte trecatória?

Ce veti dice la aceste Dloru! cari cu acésta obiectiune numai a'ti cercatu a ne compromite inaintea opiniunei publice, cá se o abateti dela scopurile, ce le nutriti. En! se citamu aicea si noi ceva — nu din legile muntenegriilor — nece din coranulu, cu care au muntenegrii de a face — ci din insusi actele Dvóstre, cá se vedemu de suntemu demni de a fi condamnati in opiniunea publica, dupa cumu au cercatu unii vorbitori din centru, se cetescu unu pasagiu doi din:

„Allerunterhänigsten Vorstellung der sächs. Nations-Universität, betreffend die Frage der praktischen Durchführung der nationalen Gleichberechtigung in Siebenbürgen auf Grundlage des kaiserlichen Diploms vom 20. Oktober 1860 und der Staatsgrundgesetze vom 26. Februar 1861. Aci in punctulu 7 sta curatu scrisu: Die Gesamtheit der romanischen Bevölkerung ist als ständische — auditi — ständische Nation förmlich anzuerkennen, und hat als solche mit den übrigen ständischen Nationen des Landes gleiche Rechte. Apoi mai incolu: Die Verwirklichung des die Anerkennung der romanischen Nation bedingenden Grundsatzes zieht nothwendig eine tiefgreifende Aenderung des bisherigen Systems des öff. Staatsrechtes in Siebenbürgen, insoferne dasselbe auf den Bestand von drei Nationen und vier recipirten Religionen begründet war, nach sich; denn es handelt sich hierbei nicht bloß um die staatsbürgerliche Stellung der Rumänen als Einzelpersonen, sondern vielmehr darum, in welcher Weise und in welcher Ausdehnung die romanische Nationalität, um ihres politischen Daseins froh zu werden, auf dem Gebiete des staatlichen Lebens zur Geltung gelangen soll.

Da kann es dann wohl keinem Zweifel unterliegen, daß die romanische Nation in derselben Weise zur Geltung zu bringen sei, wie dies bezüglich der übrigen ständischen Nationen durch die Verfassung des Landes geschieht.

Acumu verogu spunetimu, ce se precepemu noi din acestea, si din cuventurile, cu cari ne ati atacatu sambata si astadi? Nu v'ati rogatu insusi Dvóstra de Mai. S'a, cá se inroleze natiunea romana intre cele trei natiuni recepte, ce compunu sistem'a constitutiunei ardelene? Pentru ce ne combateti acumu? Amu cerutu noi mai multu, decatu ati cerutu insusi Dvóstra? Amu disu noi, undeva, ca prin articularea nóstra vremu se eschidemu vr'o nationalitate? Se mai afla vr'o nationalitate in patria, — care doresce inarticularea — poftimu! Noi suntemu gat'a se o inarticulam si pe aceea — pentruca nu atatu inarticularea — cá poterea de viétia a unei natiuni intemeiéza dreptulu (Bravo!)

Apoi ce se atinge de egalitatea individiloru inaintea legi — amu disu noi, ca nu o voimu? Ba nu amu disu — pentruca insusi o voimu, apoi nu pricepu, unde vré se tiesa v. D. dep. Budacker! (Bravo!)

Am disu noi undeva — ca nu voimu revisiunea constitutiunei patriei? Ba nu am disu, pentruca eu intr'o cuventare insusi m'am exprimat, ca noi singuri vomu deveni la recunóscerea necesitatei de a reformá constitutiunea, si adeca pe basa municipale cu caracteru nationale, intemeiétu pe limba.

Asia dar' Dloru! dupace Mai. S'a prin actele de statu din 20. Oct. si 26. Febr. si prin rescriptulu din 15. Juniu a. c., apoi insusi proiectulu de lege de façia voiesce se se inarticuleze natiunea romana, atunci socotescu, ca nu facemu nimerui neci o scadere, ci implinimu dorinti'a Mai. Sale, astep-tarea nóstra, si impacarea intregi patriei nóstre

In urma fiinduca amendamentulu propusu de Dlu Alduleanu nu contradice la proiectulu regimului, me alaturu lenga propunerea Dlui Alduleanu (Bravo entusiastice din partea stanga!!!!)

Dr. Ratiu: Inalta casa! Eu inca partinescu propunerea Dlui Alduleanu, nu potu inse, cá se nu facu vr'o cateva observari la unii dintre DD. vorbitori din centru, si mai inainte Dlui Herberth. Dumnealui dice, ca propunerea D. Alduleanu sta in contradicere cu principiile statorite in diplom'a din 20. Oct. 1860. Eu nu aflu aceasta Domniloru!

Diplom'a din 20. Oct. 1860 statorisce obiectele, ce se tienu de senatulu imperialu, si tóte celelalte obiecte afara de acelea, care sunt specificate in punctulu III din diploma, dice, ca se tienu de legislatiunea Transilvaniei.

Eu asiu crede, cumuca, déca cuventele din punctulu alu IV. alu diplomei au vr'o insemnatate, despre care éu nu me indoiescu, atunci de sine se intielege, cumuca constitutiunea patriei, cu restringerea mai susu insemnata, e redata, in care inse sunt de a se face modificari afundu taiatóre, dicu, cumuca aceste modificari sunt de a se face in constitutiunea patriei.

Aceasta apriatu se vede din preanaltulu biletu de mana indreptatu catra Bar. Kemény din 21. Dec. 1860, unde se dice: „Die Kompetenz des Landtages wird innerhalb der

Grenzen Meines Diploms vom 20. Oct. 1860, durch die Grundsätze des früheren Siebenbürgischen Staatsrechtes bestimmt etc. si se adauge, cumoa breptulu fundamentale de statu alu Transilvaniei trebuie se se aduca in conglasuire cu pretensiunea celorlalte natiuni pana a-oi neindreptatite. Asia dar a-oi nu póte fi vorb'a de tóte nationalitatile din Monarchia, ci din Transilvani'a. E dreptu cumca redicarea starei esceptionale a nobilimei, precum si desfiintiarea roboteloru etc. despre care se face mentionare si in diploma, au valóre si pentru Transilvani'a, dar' de aici nu urméza, cumca drepturile, care le au Transilvanienii cá atari, acelea le aru avé si nemtii din Ober si Niederösterreich.

Dreptulu de statu alu patriei, la care m'am provocatu, se statoresce prin legea fundamentale a Transilvaniei, adeca adeca prin diplom'a leopoldina din anulu 1691 si prin legile acelea, care au urmatu pe bas'a acestei diplome.

Stertus'a acea diploma leopoldina prin vre'o lege a patriei? Eu dicu, ca nu s'a stersu, ci pre lenga rezervarea obiecteloru specificate in punctulu 3 in diplom'a din 20. Oct. 1860, pentru senatulu imperialu, trebe se se modifice prin egal'a indreptatire a natiunei romane si a confesiuniloru ei.

Punctulu 5-alu acelei diplome ne spune, ca la deregatoriile au se se aplice numai fiii patriei. Totu acolo in punctala 7 si 8 si in articuli de lege din 1791 sta, ca administrarea patriei va fi in manile patriotiloru, cumca diet'a are de a alege pentru oficiale cardinali, aceste legi inca nu s'au stersu, de se voru modificá prin egal'a indreptatire a natiunei romane si a confesiuniloru ei, precum si prin redicarea starei esceptionale a nobilimei.

Dar' se mergemu mai incolo, se vedemu, cumu sau efeitutu dispusetiunile diplomei din 20 Oct si aflamu cumca in urm'a preanaltei decisiune din 24 Martie 1861, tóte deregatoriile, care erau in tíera, sau desfiintiatu, si toti deregatorii in contra legiloru fundamentali in 15. Apr. 1861, s'au deparatatu si in loculu acelor'a s'au aplicatu fiii patriei. In urm'a biletulu de mana din 21 Decembre 1860 s'a organizatu guvernulu regiu transilvanu, dupa formele constitutiunei vechi, s'au organizatu tóte comitatele, si in specie legiutulu grafu alu natiunei sasesci br. Salmen a capatatu instructiunea, cá se organizéza fundulu regiu, care reu destulu se numesce „Sachsenland.“ Acést'a s'a organizatu dupa tóte formele constitutiunei vechi si s'a ingraditu cu tóte privilegiile de mai inainte.

Déca s'a pusu astfelu in lucrare diplom'a din 20 Oct. 1860, de a-ci se vede, ca legile fundamentali nu sunt sterse si delaturate. Aceast'a si aceia au intieles'o asia, carii atunci au statu la carma, si asia o vedemu in pracsá si astadi.

Domnulu Schuler-Libloy, dice ca noi aparamu aceea, ce de sute de ani amu combatutu; acést'a nu este adevératu, noi nu amu disu neci odata, cumuca dispusetiunile séu legile despre drepturile rezervate celoru trei natiuni si patru confesiuni ar' fi rele, ci sistem'a am combatut'o, pentru aceea, ca nu amu fostu si noi in ea, si pentruca nu ne-amu potutu bucurá de drepturile politice statorite prin legile fundamentali. Au nu au cerutu romanii totudeaun'a inarticularea natiunei si a confesiuniloru lor? Candu ceremu noi inarticularea nu vremu alt'a, decatu cá drepturile natiuniloru privilegiate se se estinda in 2. direptiuni, adeca asupra natiunei romane cá atare, si dupa ce s'au stersu privilegiile nobililoru, dupace a incetatu iobagi'a si prin acést'a s'a facutu cea mai mare parte a locuitoriloru cetatiani liberi se se estinda si asupr'a acestora, care mai inainte strinsu luandu, parte nu au fostu indreptatiti de locu, parte nu s'au folositu de acele drepturi politice, de cari s'au bucuratu connationalii loru.

Pana candu dara legile acelea fundamentale nu sunt sterse, pana atunci nu póte se ne facea nime imputare, ca noi pe nedreptu vremu se ne impartasimu de drepturile cuprinse in legile acelea.

Déca legile acelea nu corespundu spiritulu tempului, bine Dloru! se le reformamu. Aci e vorba Dloru! ca in principiu se hotarimu acelea drepturi, cari ne competu nóua si care nu potu se fia altele, decatu care fara deosebire de stare si nasceru competu celorlalte natiuni pana acumu privilegiate.

La propunerea Dlui Rannicher numai un'a am se observédu: noi, asia credu, ca suntemu de o parere; eu in specie aparu cu totulu parerea Domniei Sale, cá adeca se ne provocamu si la diplom'a din 20. Oct. 1860, si asi fi de parere, cá se intre in proiectu, dara mi se pare, ca nu e de lipsa. Noi nu trebuie se ne contradicemu la acelea, ce amu disu mai deunadi in adresa, — acolo amu disu, ca vomu face destulu provocarii Maiestatei Sale de a petrece diplom'a in legile pa-

triei, prin aceea, ca pentru diplom'a din 20. Oct. 1860 vomu face unu articulu specialu de lege. (Asia e!)

Pana atunci, pana candu noi nu amu inarticulatu diplom'a din 20. Oct., nece nu potemu se ne provocamu la aceea. Eu Dloru! sum de aceea parere, care au desfasiurat'o si Esc. S'a D. v.-pres. Popp, ca constitutiunea Transilvaniei numai in intielesulu diplomei din 20. Oct. 1860, s'a restituitu, inse diplom'a din 20. Oct. 1860, dupa legile patriei nóstre trebuie inarticulata, asia dara pana nu s'a inarticulatu nu potu se primescu parerea Dlui Rannicher.

Ce se tiene de observarile Dlui Balomiri, ca déca noi amu considerá diet'a aceasta dupa legile de inainte de 1848, ar trebui se dicemu, ca diet'a aceast'a e ilegale, candu dicemu, ca ni s'a restituitu constitutiunea, trebuie se-i spunu, ca eu nu pricepu, de unde o deduce Dlui, pentruca eu nu potu, cá unu actu se-lu privescu si se-lu judecu numai dintr'o parte, acela trebuie judecatu din tóte partile. Constitutiunea vechia s'a restituitu in intielesulu diplomei din 20. Oct. 1860, dara totu in aceea di au recunoscutu Mai. S'a, ca in constitutiunea patriei trebuie se se face schimbari afundu taiatóre.

Scimu, ca Mai. S'a a poruncitu, cá se se adune o comisiune in Beluardu din tóte nationalitatile, care se face o propunere pentru compunerea unei diete transilvane; a trebuitu dar' cá o parte a legislatiunei se iè iniativ'a prin octroarea unei legi provisorie, pentru constituirea dietei, prin urmare constitutiunea se se modifice astufeliu, incatu se póta intrá si aceea in legislatiunea patriei, care pana acumu nu au fostu indreptatiti. Propunerea 1-a regésca, a 2, 3, 5, 6, 7, 8 si a 9-a, au de scopu se face in constitutiunea patriei totu schimbari afundu taiatóre, si asia dar' nu potemu dice, ca diet'a acést'a ar fi ilegale.

Aprobatele, Compiletele si tóte legile, despre care vorbesce D. Balomiri nu sunt mórte, ci sunt numai — cumu asi dice in agoni'a mórtei.

Legislatiunea tierei inca nu sia datu sentinti'a de mórte asupr'a loru, ele sunt numai in cea mai mare parte in contra spiritulu tempului, pentru aceea s'au inlocuitu cu alte legi provisorii, dar' dupa lege mórte inca nu sunt.

Astufeliu intielegu eu Dloru! si diplom'a din 20. Oct. 1860 fácia cu constitutiunea patriei nóstre, ca adeca, candu e vorba despre o desvoltare nationale, si despre vr'unu dreptu nationalu alu Transilvaniei se numi stè cineva cu diplom'a in contra; pentru aceea trebe se marturisescu Dloru! cumuca neci odata n'a facutu cineva unu servitiu mai reu unei cause drepte, decatu acei Dni din centru, carii interpretéza diplom'a din 20. Oct. 1860, cá D. Herberth.

Scimu Dloru! ca mai bine de diumetate din monarchia n'au intratn inca in senatulu imperialu, póte si din cauza, ca cá se ingrozescu de consecintiele diplomei, adeca de acelea consecintie, care le tragu unii Domni vorbitori din diploma (Bravo!) Din aceste cause eu partinescu propunerea Dlui Alduleanu. (Bravo entusiastice.)

Zimmermann se dechiara pe lenga propusetiunea r. si lasa reflexiunile in contr'a ei reprezentantiloru regimului, cá dupa datin'a constitutionale se'lu apere; tiene de anomalia, ca i se facu imputari, cá cumu n'ar' fi chiara, ar' fi ecui-voca fara cá cineva se'o apere si se'o esplice; cadiundu propusetiunea regimului, primesce pe ceea a lui Rannicher; dupa acést'a se atinge de Puscariu, cá cumu acesta s'ar' fi scandalisatu, ca elu a citatu in una din siedintiele de mai inainte, unu pasagiu dintr'o codice straina (montenegrinica) si e de parere, cá cumu acést'a ne ar' compromite inaintea opiniunei publice, intréba, bine am intielesu?

(Puscariu: Pe noi, pe romanii, pe noi ne compromite inaintea opiniunei publice.)

Zimmermann, néga cu cuventu, ca citate din ori-ce codici nu compromitu diet'a scl.

Alduleanu in contra lui Rannicher.

Popp B., Esc.: Nu asiu abusa cu patienti'a inaltei case, déca nu asiu fi detoriu cu vreo cateva reflexiuni. Domnulu antevorbitoriu, dep. alu Sabiiului, au avutu bunatatea a face observatiunea, cumuca ei pare reu, ca astadi nu au auditu din partea acestei banci o spriginire asia de caldurósa a proiectulu regimului — precumu s'a spriginitu eri suprascriptiunea proiectulu.

Am disu inca de eri, ca eu sum intr'o stare cam neplacuta, pentru ca eu sum totdeodata si deputatu alu uuui cerou alegatoriu. —

Déca vine in colisiune chiamarea mea cá deputatu, cu shiamarea mea de a representá regimulu — spre care inse trebuie se reflectédu, ca speciala porunca nu am — atunci Domniloru! credu, ca veti fi de o parere cu mine, ca eu

trebuie se alegu aceea, ce mai puțin vine cu sine în colisiune. (Asia e!)

Eu miam fostu luat voia a reflecta, cumuca între proiectulu comitetului și între proiectulu regimului nu este nici o contradicere, — am disu, înalta casa! ca nui vine la mine în minte, se eschida pe cineva dela drepturile politice, dar' am disu și aceea, ca nu întielegu, ce este „Gleichberechtigung“, deca egal'a îndreptare nu se va refera la constituțiunea vechia a Ardealului. Eu miam fostu consciu, ca nu am lucratu în contradicere cu mine cá barbatu alu regimului. (Asia este!) —

Acésta la observatiunea Dlui Ranicher d'antaiu. A doua sum provocatu a face reflecșiune, încatu au citatu din vorbirea mea din congresulu nationalu, nesce cuvinte, cu care vré se arete, ca eu atunci am vorbitu într'unu felu, și acum într'altulu.

Eu acésta o negu; — eu nu știu ce e scrisu pe charti'a, de pe care au cetitu D. Rannicher nemtiesce, ca eu atunci n'am vorbitu nemtiesce, ci am vorbitu romanesce, dara știu bine ce am vorbitu și atunei; eu nu am disu atunci, ca nu am avut constituțiune și authonomia până în 1848, ci am disu, ca nu am avut constituțiune și authonomia la a. 1860, — asia dara nu me simtiu în contradicere cu principiile, ce le am desfășurat în congresulu nationalu. (Bravo! entusiastice din stanga.)

În fine ref. Fr. de Trauschenfels deslucisce, ca nu e deosebire esentiala între stilizarea acestoru propusetiuni și comisiunea s'au straduitu numai a o face ceva mai chiara ad. pe propozițiunea regimului, și în urma se dechiara pentru propozițiunea comisiunei. —

Presied. enunția, cumuca primul § din proiectulu comisiunei e primitu nemodificatu.

Siedinti'a XXII. din 2. Septembrie 1863.

(De facia 94 membri.)

Dupa cetirea protocolului în tóte trei limbele patriei și discutarea despre titulare, face Balomiri nesce îndreptari în amendamentul seu.

Presied. face cunoscutu dietei, ca Esc. S'a v. Pr. Popp n'a vorbitu eri cá regalistu, ci cá deputatu; — cetesce § 2 din proiectulu comisiunei în tóte trei limbele.

Eppulu Bar. de Siagun'a: Dupa ce memoréza, ca legile despre beserici ne aflandu acestea îndestula odichna, s'au totu mai prefacutu, apoi continua: „de unde mi vine a crede de si au fostu dóra 4 religiuni recepte, un'a séu alt'a a fostu împedecata óre catu-va dela exercitiurile cele cardinale, care conditionéza autonomi'a unei beserici crestine. Ca a trebuitu se fia fostu ceva nemultiamire între crestini acetoru 4 beserici, se vede mai urma-si din representatiunea dietela din 1848, — caci acolo status et ordines amaru se plangu, ca neci legile asecuratóre de independinti'a besericiloru crestine nu se observéza, si mai n'au odichna.

Dupa aceea a sositu dreptulu celu mai nou, si adeca Maiestatea S'a, se îndurá a emite seau a proclamá o constituțiune octroata din 4. Martiu 1849; acolo încalamuritu sta ca Maiestatea S'a autonomi'a besericiloru crestine o recunósce, si o lasa besericiloru crestine prelanga autonomi'a acést'a, cá se se póta bucurá (erfreuen) de o viétiá besericesca, ce purcede din institutiunile besericiloru celoru crestine, pentruca numai un'a beserica crestina póte se fia, caci o evangelia avemu toti, Domniloru! celelalte se tienu de form'a cea din afara. —

Fiindu-ca formele acestea dau bisericei, de care me tienu eu, o natura, unu caracteru, altei beserici iar altu caracteru pentru viéti'a sea din launtru, adeca altmintrea organizata, alt'a earasi altu modu de organizatiune si-au facutu: pentru aceea, Domniloru! toti suntemu crestini, si organismulu bisericei nóstre nu face nice nnu prejudiciu bisericei catolice, nici ori altei beserici. Nu, Domnilóru! deca vremu adevurulu, preafrumosu potemu la olalta se traimu (Bravo!)

Nu vréu comunismu materialu, nu vreu comunismu în politica (Bravo!), nu vréu comunismu neci în viéti'a besericesca (Bravo!)

Consciinti'a si vocea consciintiósá asiá cá crestinu este mai santa de catu o proprietate materiala.“

„Maiestatea S'a a radica charti'a din 4. Martiu 1849, si precumu eu celu puțin știu impregiarile tempului de atuncia, nu a potutu altmintrea se face Maiestatea S'a.

Asiá dara a slobozitu o patenta imperatésca în 31. Dec. 1851, în care fiacare austriacu seau ardeleanu póte vedé marimea si sublimitatea convingeriloru Maiestatii Sele.

N'a fostu intentiunea Monarchului pentru unu despo-

tismu, nu, mai pe susu au fostu convingerile Lui, si întocma afu ear mai multe siruri din patent'a aceea imperatésca, care si astadi ne-au mangaiatu; acolo sta „jede gesetzlich anerkannte Kirche in dem Rechte der gemeinsamen öffentlichen Religionsübung, dann in der selbständigen Verwaltung ihrer Angelegenheiten so in Besitz und Genuss ihrer Anstalten, Stiftungen und Fonde erhalten und schützen zu wollen“ si cuvintele acestea foarte însemnate ale Maiestatii Sele le punu eu în legatura fireasca cu acele multe legi în articuli din condici'a nóstra transilvana în privinti'a besericiloru recepte pana atunci, si nerecepte.

Nu au fostu nici la noi încá atunci, ci sa dé Dumnedieu sa fia în viitoriu, o multiemita obsceasca pentru toti.“

Nu e multiamitu cu stilizare generala abstracta; ci ar dori se binevoésca în casa a primi poiept. Comis. su §. 3 cu nesce modificatiuni nu esentiali, ci mai multu stilistice, apoi prelegundu poiept. Comis. germanesce, în care pune accentu pe cuvintele: „so wie ihre Kirchen“ se intrerumpe de Rosenfeld care dice: asia nu merge numirea nu e corecta si respundiendui: Me rogu se nu cati nodu la acésta si finindu dice:“

„Nu marturisorii (ai besericii) asi dice eu, ci „besericele acestea sunt asiadara îndreptatite a si regula, ad. ministra si conduce afacerile loru besericesci si scolastice, precumu si fundatiunile loru în întielesulu asiediaminteloru loru canonice si nedependentu de verce influentiá a vreunei altei beserice“

„Pentru ca eu apelezu, dice, la simtiulu de dreptate alu acestei în case, si dicu, ca póte se fia unu sufletu din membrii acestei în case, cá se nu védia, ca noi greco-orientalii aretamu o resignatiune prea mare, candu neci mai multu neci mai puțin nu dorimu neci dela Dumnedieu, neci dela Imperatulu, neci dela corpulu acést'a prea stimabilu de legislatiune, decatu numai si numai o lege, unu articulu.

Înalta casa! Wenn wir so bescheiden sind, atunci dicu, meritamu, cá uniculu acést'a articulu se fia stilisatu pre deplinu si rogarea acést'a o recunoscú si recomendu înalt. case.

Presied.: Bátor vagyok nagyméltóságodat figyelmeztetni, kogy a § második szakaszához nem méltaztot szólni.

Siagun'a: Igen köszönöm. Ce se atinge, me rogu, de apendioele §. alu doilea din proiectulu de lege alu regimului, unde dice: exercitiulu drepturiloru politice e independente de ori si ce confesiune. Ceea ce se atinge earasi de proiectulu de lege alu comisiunei dietale ad hoc; în sfersitu „es darf und kann indessen Niemand aus dem Titel einer der sechs Religionsbekenntnisse von der Ausübung irgend welcher politischen Rechte ausgeschlossen werden“ convingere mea individuala este, ca adausulu acést'a nu se tiene de obieptulu dilei. (Asia e! Bravo!)

Herberth e pentru propozițiunea regimului, nu vrea se scia de Landessöhne, ci numai de Staatsbürger-i. (Murmuru în stanga.)

Siulutiú, Esc.: Marita casa! Aci la ordinea dilei stá înainte §-lu 2 alu proiectului regimului, împreunatu cu § 3 alu comitetului, unde mai antaiu deodata în frunte sta acésta „religiunea gr.-catholica cá atare „als solche.“

Eu înainte de tóte, fiinduca cuventulu acesta „als solche“ au adusu înainte ceva gandire, ceva indoiéla la óre-cativa membri ai maritei casei acesteia, vréu se detailezu mai pe scurtu, ca pentru ce stá cuventulu acesta aci „als solche.“ De óre-ce multi capata smintéla, pentru aceea, pentruca în art. VI. din 1744 limpede se spune, cumuca si religiunea gr.-catholica séu unita e catholica, asia dar' la mai multi s'a datu privilegiu mai de aprópe a supune, ca dóra religiunea nóstra gr.-catholica e în tóte, dela cele mai mari principii dogmatice pana la cele mai mici institutiuni rituali asemenea cu religiunea romano-catholica, si asia dar' dór' neci nu ar mai fi de lipsa se se mai înariculeze „als solche.“

Marita casa! Se'mi iertati, ca trebuie se incepu dela crestinatatea cea de multu istoria acéstui cuventu „als solche.“ Beseric'a lui Christosu a fostu adevratu la inceputu tóta catholica, dara nu multu dupa aceea cetimu în istori'a despre beseric'a catholica occidentála séu latina, si beseric'a catholica orientála séu grecésca.

Acestea de si au fostu la inceputu un'a si unite intru aceeași credintiá si într'unu capu, totusi au avut deosebite institute si rituri, cari n'au potutu o împedecá cá se nu póta fi beseric'a lui Christosu, care a fostu basata pe confederatiune în unitatea credintiei, si unita în capulu ei celu santu alu apostolului Petru.

Asia dara aceasta a fostu unirea cea dintru inceputu, si aceasta este pana astadi între beseric'a nóstra catholica de

ritulu orientalu si intre cea catholica de ritulu tatinu, numai unire de credintia, dara ritulu, obiceiurile celelalte au fostu deschilinite din cea mai adenca vechime, asia, catu de locu la inceputulu vécululu alu 4. in conciliulu ecumenicu I. dela Nicea canonu 3 vedemu, ca se da autonomia deschilinita beaeriaci orientale. Autonomi'a acésta totusi nu a stricatu neci decatu unirea credintiei; de si autonomi'a „als solche“ a fostu alta in beseric'a orientala si alt'a in beseric'a occidentala, totusi acésta unire a credintiei intre aceste doue beserice o pastramu si noi pana in dilele nóstre. Romanii dara dupa ce la 1700 au priimitu sant'a unire cu beseric'a latina, nu si-au perdutu autonomi'a sa, pentruca a remasu statornica in tóte institutiunile beserice sale adeca „als solche“ si nu s'a unitu in alte, fara numai in credintia aceea, in care au fostu si mai nainte beseric'a antica orieptala unita cu cea latina si in cele 4 puncte, prea bine maritei case cunoscute.

Presied.: La ordinea dilei.

Siuluti u continua: Acumu dar' e intrebarea, pentru ce sta „als solche?“ Eu dicu, ca trebue se stè intaiasidata „als solche“ pentru aceea, pentruca ierarchi'a a fostu si este deschilinita. Beseric'a gr.-catholica are Archiepiscopulu seu, si episcopii sei sufragani, si quidem in dulcea nóstra patria Transilvani'a.

Acumu dupa canóne intr'o provintia doi archiepiscopi nu potu esista, si asia déca ar fi beseric'a nóstra cu cea latina una intru tóte, asia incatu intre beseric'a nóstra gr.-catholica „als solche“ si intre beseric'a romano-catholica se nu se faca neci o deschilinita, atunci ar trebui, cá si episcopulu romano-catholicu din Transilvani'a se fia supusu archiepiscopulu gr.-catholicu, inse aceea nu e asia. Asia dara se vede, ca suntemu despartiti, ce insusi si beseric'a latina a recunoscutu, care n'a voitu se mestece ierarchiele unei beserice cu a alteia, ca de si suntemu in credintia uniti, in ierarchia suntemu despartiti, precumu si in altele mai multe.

A dou'a ritulu, limb'a, calendariulu, prasnicele deosebite de beseric'a latina, tóte arata, ca beseric'a nóstra greco-catholica „als solche“ trebue se esiste deschilinita. —

A 3-a este celibatul, o dogma asia dicundu, care face o mare deosebire intre beseric'a greco-catholica, unde celibatul nu e introdusu si intre beseric'a romano-catholica, unde-i introdusu, ce dar' pe noi spiritualiter ne unesce cu beseric'a, cu beseric'a Romei, este singura credintia.

Aceste sunt pricinele cele mai de capetenia, pentru cari politicesce doresce beseric'a nóstra gr.-catholica „als solche“, se remana deschilinita de cea rom.-catholica.

Sunt si alte mai multe preponderóse cause politicesci, cari ne'ertatu pottescu deschilinita politica a besericei nóstre de cea latina in Transilvani'a, care inse le trecu cu tacerea, si aceast'a e caus'a, pentruca cuventulu acesta „cá atare, als solche“ s'a pusu si in proieptulu de lege. In celelalte me alaturu si eu lenga proieptulu Esc. Sale Bar. Siagun'a.

Limb'a in dieta.

Comitetulu ad hoc 'si tiparè elaboratulu, care mai numai catu contrage §§., ad. din 22 facu 12, éra in esenti'a e totu una cu cunoscutulu proieptu alu regimulu, apoi limb'a scóloru a lasatu-o cu totulu neatinsa. —

§§. 9, 10 ne insufla temere, ca dela comune pana la curte vomu fi siliti a scrie germanesce.

§ 9 suna: „In comerciulu cu auctoritatile militari c. r. comunitatile se voru folosi dupa potintia, ear' municipale (ad. comisiunile comitatelu, scaunelu, districtelu) se voru folosi la tóta intemplantia de limb'a germana.“

Se punemu d. e., ca notariulu din cutare satu nu sci germanesce si va poté scrie numai romanesc la auctoritatile militare (de cari parenise, ca se tienu si vigiliile finantari, si gendarmeri'a), atunci cuventulu „dupa potintia“ va aduce cu sine a se face si potintia, ca se voru depune notarii, cari nu sci germanesce si se voru inlocui cu de cei cu limba germana si apoi, unde e vreo inlesnire a comunelu cu limba?

§ 10 e: „Limb'a oficiósa interna a celorlalte auctoritati (Behörden) si tribunalele judecatoresci, precumu si limb'a pentru comunicatiunea acestoru auctoritati si curti judecatoresci intre olalta si cu auctoritatile de din afara de Marele-Principatu Ardealulu se va determina prin ordinatiuni.“

Ei bine, dar' unde domina principiulu constitutionalu, acolo prin corpulu legislativu se asiadia legi, cari nu concedu rezervari de ordinatiuni posthume. Intre drepturile rezervate corónei, dreptulu de a defige folosirea limbeloru oficióse nu se afla, elu dara cá obieptu internu se tiene numai de competintia dietei; déca totusi diet'a se va tiermuri la imbraca-

rea acestei propus. r. in costumulu legisticu prin rezervari de alte ordinatiuni, apoi diet'a ne va codifica usi la amenintiarea absolutismulu si a pericolulu de desnationalizare, si atunci neci multumire, neci odichnire nu vomu avé, cá si pana acumu. Apoi prin cuventulu „Behörden“ se potu sili si antistiele comunale cá se scrie in limb'a ce se va dicta prin ordinatiunea, rezervata, care tocma, pentru ca e rezervata, su-pune o jignire, o amenintia a perfecte egalei indreptatiri de limba, care lipsindune, nu mai avemu nemica; si mai indesiertu ne e si inartioularea.

Multu ne miramu, ca nu s'a facutu si vreunu contraproiectu alu minoritatii comisiunei, celu puçini din 3, 4 insi. — Comisiunea pentru limba sta din 13 membri: Alduleanu, Bolog'a, Codru, Florianu, Gull, Haupt, Lászloffy, Dr. Ratiu, Dr. E. Trauschenfels, Dr. Vasiciu, A. Lázár, Rosenfeld, Schuller-Libloy, dintre cari tot potea esi o minoritate, cá atare. —

Marturisimu, ca tremuramu de frica si intristare. — Acumu vomu vedé pe sincerii aparatori ai intereselu natiunei, dintre cari limb'a e in prim'a linea; vomu vedé inse si vomu pipai si abnegarea fiacarui de propriele interese si ambitiuni ou pretiu de a reuni o solida buna, intielegere intre barbati nostri in punctulu limbei; nu nu credemu, cá se mai remana cineva condusu de propriele capritie in daun'a celui mai capitalu interesu de viétia alu natiunei, de care cine se va le pada, se ne lapadamu si noi de elu. — Or' egalitate de limba perfecta pana la curte, or remanemu totu obieptulu baterei de jocu, trasi si impinsi. Lealitatea nóstra numai in asigurarea limbei se póte premia!

Academi'a de drepturi in Clusiu cu limb'a maghiara inca se incepe in 1-a Noembre. Cea romana inca va incepe in Blasiu si fractus illabatur orbis. — Cu totii ei vomu da viétia cu oblegaminti partiali celu puçinu pe 10 ani; si concessiunea, credemu de securu, ca o vomu castiga dela Maiestate bunulu nostru Parinte. In Nr. viitoriu voiu atinge modalitatea.

Red.

Diurnalele scriu, cumca presiedintele dietei de acumu Gustavu Groiss s'a intaritu de statuum Praeses, Alduleanu cá I. v. presiedinte si Fr. Kirchner ala II, v. pres.

Diurnalele din Clusiu si Viena 'si dau sentinti'a s'a in privinti'a atitudei, ce o dovedira deputatii romani la desbaterile I. propositiuni r.; nemtii ad., ei hulescu, cumca abia amu scapatu de schavia si amu venitu la mas'a verde si indata amu luat unu spiritu esclusivu, tiermurindu egalitatea de drepturi politice intre paratii de 4 natiuni si 6 confesiuni; inse retacescu Domnialoru fórte. Se vede ca corespondintii din Sibiu nu'su de buna credintia, pentruca, cine cetesce desbaterile concernente, trebue se dé dreptu adeverulu, ca romanii facia cu diplom'a imperatésca nu potea altfelu lucrá, si dupa cumu au lucratu s'au aretatu destulu de liberali de si nu pe atatu centralistici, pe catu sunt tóte foile acelea, care pórtá astfelu de vorba.

Diurnalele din Clusiu si unele din Ungari'a incepu a'si indreptá opiniunea despre simtiemtele romaniloru, dicundu, ca n'ar fi potutu presupune, cumca o natiune, care a doveditu atata servilitate pana acumu, se dé atatea dovedi de simtiu constitutionalu. Neci de unii, neci de altii nu ne pese, ori unde se lucra de pelea nóstra, numai asigurarea limbei se o potemu castiga in mesur'a aceea, care se ne póta odihni si deplinu infrati cu totii.

Chronica din afara.

Din afara n'avemu multe de registratu.

In Rom'a se tiene in 6. Sept. o di publica de rogatiuni la care tóta preotimea si demnitarii Romei ou pontificele in frunte vor luá parte, spre a cere dela Dumnedieu, cá se trimita Poloniloru scutintia si aparare. In program'a cabinetulu secretu alu papei, se dice: Poloni'a e necontentu strinsu catholica, unu scutu de aparare in contra navalirei credintiei retacite. Anim'a s. Parinte s'au implutu de durere pentru suferintiele tieri acesteia; se ne rogamu la ceriu pentru scutu si aparare, cá tier'a acést'a nenorocita se'si implinesca misiunea primita dela Dumnedieu si se'si póta ear' desfasiurá cá odinióra flamurile sale neatinse. Acésta scire are mare insemnatate.

Déca vomu conferio cu scrisórea Papei camu din 22. Aprile 1863 catra Ciarulu, totu in caus'a Poloniei, apoi ea inca póte face durere de capu Rusiei.

Din partea Rusiei se móia curelele in caus'a polóna, si se crede, ca va eliber'a Poloni'a congresuala, déca acésta va lua o parte din datoriele statulu asupra'si, si déca Europ'a va garanta Rusiei posederea Litauniei si a Rusiei mici, astu-

feliu de descoperiri s'au si tramisu la cabinetulu de Parisu, cu tóte acestea Rusi'a a ordinaru redicarea de alte 12 divisiuni nóue, cá la 65 mii soldati, ceea ce dá seriozitate puse-tiunei lucrurilor europene.

Prusi'a descoperi prin solulu seu Goltz in Tuilerii, ca pentru Europ'a póte avé urmari grele punerea in lucrare a actelor de reforma din Francofurtu si ca ele amenintia si politic'a comerciala a Françiei.

Itali'a medinale éra a inceputu a striga: se traiésca Garibaldi, Rom'a séu mórte; toti astépta, cá se revina min. lui Ricasoli, candu speru inceperea actiunei.

LITERARIU. Invitare de prenumeratiune. Vorba multa saracia! — dice Romanulu, deci vomu spune pe scurtu ce voimu.

Neci mai multu neci mai pucinu decatu: a publicá o fóia umoristica - satirica sub titlulu:

„UMORISTULU“

Insa vointi'a nóstra nu e de ajunsu pentru ajungerea scopului, avemu lipsa — si inca lipsa mare — de concursulu D-vóstre, adeca vorbindu in limba mai prosaica: de prenumeranti.

Deci Domniloru si Dómnelor ne luamu libertate a ve rogá se sprijiniti intreprenderea nóstra; si asta o faceti chiar' in interesulu D-vóstre, caci veti vedé, ca „Umoristulu“ va fi cea mai buna fóia umoristica romanésca in Austri'a, cu atatu mai vertosu ca — precum sciti — nu existe alta.

Insa déca neci argumentulu acest'a nu va fi in stare a ve face se ve prenumerati, ci veti dori se auditi antaiu credeulu „Umoristului“, apoi eaca-vi-lu:

Satirisarea toturoru abuzurilor si secaturiloru ce se ivescu in tóte dilele in viéti'a comune, combaterea naravuriloru rele.

„Umoristiculu“ promite on. prenumeranti, ca neci odata nu va intardiá „pentru cause neaternátore de noi“, neci din alte dificultati, ci va esi regulatu dela 1. Octombre incolo in tóta lun'a de trei ori, adeca in 1., 10. si 20. c. v. publicandu novele si poesii comice, anecdote petrecátore si alte glume ocazionale, in locu de portrete — caricature.

Pretulu de prenumeratiune, pentru provinciile din monarchi'a austriaca:

pe tri luniulu: Octombre — Decembre 1 fl. 50 cr.

pe semestrulu: Octombre — Martiu . 3 „ — „

pe 9 lune: Octombre — Iuniu . . . 4 „ 50 „

pentru Pomani'a si alte tieri:

pe tri luniulu: Octombre — Decembre 1 „ 80 „

pe semestrulu: Octombre — Martiu . 3 „ 60 „

pe 9 lune: Octombre — Iuniu . . . 5 „ 40 „

Banii de prenumeratiune sunt de a se tramite: „La redactiunea UMORISTULUI, Pest'a Strat'a lui Leopoldu (Leopoldgasse) Nr. 18 etagiulu 1. usi'a 1.“ si se primescu bancnote ori catu de rele se fia.

Pesta 19/31 Augustu 1863.

Colucatoru primariu: **Iosifu Vulcanu.** Proprietariu si redactoru resp. **Georgiu Ardeleanu.**

Nr. 504 1863.

Publicare de concursu.

La scól'a capitala a opidului Resinariu mai e vacanta o statiune de invetiatoriu cu salariu anualu de 350 fl. v. a., 16 fl. 80 cr. bani de cortelu si 16 fl. relutu de lemne; spre ocuparea acestei statiuni, se escrie prin acést'a alu doile concursu cu aceea, cá voitorii de a competi se'si tramita cererile loru la oficiulu subsemnatu (postá din urma Sibiiu) celu multu pana in 30. Septembrie 1863 c. n., in care cerere se dovedésca a) ca sunt romani de relegea gr.-orientala, b) ca au absolvatu celu pucinu gimnasiulu inferioru, c) ca au avutu o purtare politica nepatata si d) déca au mai servitu undeva cá invetiatoriu séu nu, si cumu?

Cererile sosite dupa 30. Septembrie a. c. nu se voru mai puté lua in séma.

Resinariu, in 5. Septembrie 1863.

1—3

Oficiulu opidanu.

E d i c t u.

Din partea oficiului opidanu Dobr'a in comitatulu Hunedórei, se face de comunu cunoscutu, cumuca intru 21. Septemvre a. c. se voru da urmatórele obiepturi opidane pe trei ani dela 1. Noemvrie 1863 pana la finitulu lui Octomvrie 1866, pe calea licitatiunei publice in arenda, p. e.

a) Dreptulu de crismaritu cu ospataria opidana din piaçia Dobrii, ce consta din 1 sala, 8 odai de locuintia, 1 bucataria, 1 camara, 2 grasdiuri pentru 30 de cai, si 1 sopronu, cu gradina de legumi; — cu strigarea 1-a 1600 fl. v. a. pe anu.

b) Doue mori de macinatu farina, 1 cu 2 — si 1 cu 4 roti, in riulu opidului Dobr'a, — cu strigarea 1-a 966 fl. v. a. pe anu.

c) Vam'a tergului la 4 terguri mari, — si obieptulu de macelaritu, — cu 1-a strigare 274 fl. pe anu.

d) Un'a bolta (pravalia) in piaçia Dobrii, cu 2 locuinti, 1 bolta pentru negociu, 1 bucataria, 1 grasdiu, 1 siopronu, si 1 gradina de legumi — cu strigarea 1-a 70 fl. v. a. pe anu.

e) Un'a fauria cu 2 locuinti, 1 camara si localulu de fauritu — cu 1-a strigare 70 fl. v. a. pe anu.

t) Treccatura peste ap'a Muresiu cu 1 brodu, 1 luntritia (cinu), 1 casa cu 2 localitati si dreptulu crismaritului, — cu strigare 1-a 50 fl. v. a. pe anu.

g) Un'a casa de locuintia sub Nr. 35 in Dobr'a cu 3 locuinti, 1 camara, 1 bucataria, 1 grasdiu, 1 siopronu, si gradina de legumi — cu 1-a strigare 50 fl. v. a. pe anu.

h) Un'a casa de locuintia sud Nr. 85 in Dobr'a cu doue odai de locuitu si bucataria — cu 1- strigare 36 fl. v. a. pe anu.

Competintii la aceasta arendare au se depuna inainte de inceperea licitatiiei unu Vadium de 10 % din pretulu strigarei — in bani gata inaintea comisiunei licitatóre. —

Licitatiunea se va tiené in cancelari'a opidana Dobr'a, unde se potu vedé conditionile licitatiunei, si contractele de arenda.

Dobr'a in 29. Augustu 1863.

Dela oficiulu opidanu.

2—3

Nr. 95, civ.

E d i c t u de vendiare.

Dela judecatori'a delegata pentru cerculu Branului se face de obste cunoscutu: ca la cererea esequentului Anton Bene din Ujfalu in contra Dloi Nica Tanasie din Vladeny pentru platirea unei sume de 28 fl. 40½ cr. v. a. s'au concesu vendiarea esecutului anume unu agru de 4 ferdele semanatura in pretiu 16 fl., o fenatia de 3 cára de fenu in pretiu de 20 fl., si una fenatia de unu caru de fenu in pretiu de 10 fl. v. a., si diu'a de vendiare se determina mai intaiu pe 27. Septembrie 1863, apoi pe 25 Octomvrie 1863 in facia locului ante amedi la 10 óre cu aceia bagare de semal, ca nepotinduse intaia óra face vendiarea cu pretiulu estimatiunei va urma si mai josu de acesta.

Toti aceia, carii au castigatu vr'unu dreptu hipotecariu pe aceste realitati, se provóca, a si le insinua pana la diu'a de vendiare, caci altfeliu siesi va avé de asi multiami urmarile.

Conditionele mai de aprópe ale vendiarei se potu vedea in cancelaria judecatoriiei.

Branu, 27. Iuliu 1863.

3—3

Puscariu.

Nr. 215, civ.

E d i c t u.

Dela judecatori'a delegata a cercului Branului se face de obste cunoscuta, ca in 16. Iuniu 1863 a repausatu in comun'a fundata Ioanu Bucuru Mosioiu fara vre o dispusetiune testamentaria asupra averei sale.

De ore ce locuinti'a eredelui Ioane, Ioane Bucuru Mosioiu nu é cunoscuta judecatoriiei, asia acést'a lu provóca ase infaciosia in terminu de unu anu la acést'a judecatoriia si asi aduce dechiarari de ereditate cu atatu mai vertosu, cu catu la din contra remasulu se va pertracta cu eredi, cari se voru insinua si cu curatorulu ce s'a denumitu pentru densulu in persóna dlui jude comunale Moise Cojanu.

Branu, 10. Augustu 1863.

3—3

Puscariu.

ESEMPLARE din GAZETA si FOIA

dela prim'a Iuliu

se afla totu atatu de multe,

de si se tiparira mai puçine decatu in sem I.

Cursurile la bursa in 10. Septembrie 1863 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 34 cr. v. a
Augsburg	—	—	111 „ 35 „
London	—	—	111 „ 50 „
Imprumutulu nationalu	—	—	83 „ 15 „
Obligatiile metalice vechi de 5 %	—	—	77 „ 20 „
Actiile bancului	—	—	794 „ — „
„ creditului	—	—	192 „ 10 „

Redactoru respundietoru

JACOBU MURESIANU.

Editione: Cu tipariulu lui

JOANNE GÖTT.